

ԻՍԹԱՆՊՈԼ ԷՊԿՏԵՄԲԵՐ 17 .

ከ ሀ. ሶ ኮ ጳ ኮ ፀ ኮ ኒ

ՄԲԻՆԵԱ ՎԱԳԱՍԼԱՐԸ

Սրանեւորաւ թէշքիլ օլունան վիւքէ-
լա ազալարընտան, հարպիքէ նէգարէ
թիլինն ճէնէրալ Բրիմէ իհալէ գլընմա-
սընտաւ էհէմիլեթ վար տըր, չեւնքի
Սրանեանըն շիմալքի հալինտէ պոււ
Մուրիքեթի քեալՖէսմանին զնտաւ մու-
հիմմ ալր, 1853 սնէսի իիլմիլարնտաւ,
ճէնէրալ Օ'Տօնէ, խամի պուլունան
ճէնէրալ Էսարաթէթօնուն էլինտէն պու
մմուրիքեթի ալմագլալ մուվաֆթագ
օլապիլտի խէտէ, իքի սէնէ սօնրա, թէ-
գատտիւմ էքքեարընտաւ պուլունալա-
լա գարչը մէգքիւր մմուրիքէ լինի նէ
տէրքճէ սուլի խմիլմալ իյէմիլ յալուն-
զու ղադէթաւ օգուեանընարաւ մալում
տիւր, Վուսէպէպտէն նաշի Սէլրամսիէ
Բրիմ ալէնիլնտէ իթթիթագ նէ գատար
թէշքիլ օլմուշ օլաւ, օրտուտաւ թէվօլու-
սիմաւ գարչը հէնուզ չօգճա մուխա-
լէֆէթի պուլունտուլունտան, աաալքիլ
Սրանեւ էհալիլալինն էն զինտաւ սէվ-
ալիլի պիլր աաաւմաւ էլինտէ պուլունալալ
իյթիլալ տըր :

Սրանեւ վիւբէլս քննելէ քօշրիւն թիւ,
 լծէգատորիւմ Ֆրոգասընտան օրուպ, աէ-
 տօլլաթլար թաւաքէլ-
 տան քիմէննի իամի տախիւ աէյիլ իւէ-
 տ, հիւբլւմիւթէ մուալլէնէթ իտէճ:-
 կնիլ մէզքիւր Վրոգա տախի աէնէն իգ-
 լար իթմէշ տիր:

Մուսավազաթմ հիւքիւմէթ թէշէք-
բիււ իլլէտիքունն սօնրա տաթի, իխլիւ-
լալ հարէքթիթլէրի պիլսունն պիլրէ տուը-
մաեքալ, էրէյիձէ տէվամ իթմիշ տիր,
էքսէրիալ էեալթիթլէրին ծիւնթիթլալը, (1)
գուրա իլէ միւնթիթլապ միլլէթ մէճիւ-
լէրինին թէշ.քիլինէ պէքլէմէքալգին, հէր
պիլրիսի քէնսոի էեալթիթլինն մէնֆառաթը-
նա կէօրէ նիգամլար վէ գամուռլար տար-
մագլըղա տայլը գարաբլար վէրմիշ-
տիր, Պազըլարը, շու եա պու վէրի
թարիֆթարնին թէշէկլինին, պազըլարը
մէգհէպ տըրպէսթիեթիին իլան իլլէմիշ-
լէր, պազըլարը գաթի՝ ձէգաթընին գայգ-
մաթընը, ճիգվիթլէրին թարա օլունմա-
սընը, մանաթըրըլարըն երգաթըրըմաթը-
նը, բուհպան թարըրաթընին պօգոււ-
մաթընը գարար վէրմիշլէր տիր, Մատ-
րիտին մէլքէզ ծիւնթիթար տաթի պիւ-
թիւն Սրանեօլարա տայլը պիլր գա-
լար պէեաննամէսի նէշը իտուպ, մէզ-
հէպ վէ մէարիթ սէրպէսթիեթի, միւս-
լէն մէճիլլէր վէ ձէմիլէթլէր ապա վէ
թէշ.քիլի հուգուգու, մաթպոււթ սէր-
պէսթիեթի, հիւքիւմէթի էեալթիթլէր
վէ նա հիլէլէր ետիոնտէ պրաքաճապ յիլը
նէվա մէլքէթընն այլը իտուլ ուսուլ,
ճիւսաեթի տալլարաթընին էհպի մուհա-
քէմէսի (Ժիւրի) (2) մարիֆէթի իլէ բու-

(1) Սթանբուտա ձէւելաւ, իրթիթիգ ամանա-
ւորնաա օլարագ մէծիւի լուգէթի եւելինէ
գուլլանըմագաաա տըր, իսթիիւլ վագթիւն-
աէն պէրոււ ճէգըիւր իսլաւ եւրիլն իմէնյաւ-
լէն, հէր պիլի էեալէթ վէ հաթաաա էնայաւ-
թիւն մէրէգ չէիլնէ թօրանըալ, մուվագաա-
թէն էաւալէթ վէ չէիլի իտաթէ իթմէգ ի-
չիւն աճէլէթէն պիլիթ մէծիւ գոյմուշար

(2) Էնայիլնի ճիւնանա վէ ճիւնալէթէ աա-
յիլ օլան մուհաթէմէսիւն, հէր նէ գաաալ

եկել օլունմասը , դավանին մուվաճէհէ-
 սինտէ հէր քէսին միւսալաթ իւզը
 թուրուլմասը , վէ նիհանէթ չէրլաթ
 քէսէնյէլէին հիւքիւմէթ թարաֆընտան
 ազլ օլունմազ օլմասը ⁽¹⁾ խոստուպա-
 լընը իւան խլէմիշ տիք :

11

[illegible]

Գրաթիվը Սրանեսանը լայնիթաթիվը
տա պեջը պիտ իտաթիվը վազու պու
մաւը, տէր էնէքնաւոն Պէլէ, օ էհա
լէթաէ ըի, հէնուզ ազ վազըթ մու
գաւառէմ, 1834 տէնթի ինթիլալնտան
տաւաթ, տէրպէսթիլէնէ Ֆորգաւաթն
նիլէ տիլաւէթու ու գաթլարն մուաթ
նիլէի տաթի պուլունուուղու հալաէ,
միլէթ մէճիլէրի, զաթիւ հուգուգա
լընը թասաթէ ճասընթ խոնմէմիլէր
իտի մէզքիւր շէհրտէ, շնմաի պու հա
ւաթէթ իճրա օլունմաւը, է հալնիս զի
տաւէս իլէ թէգապուս ի իթմիլ օլու
ղուէն, մէ էպաթը հէ պէնէ կիւմէ
նիլ, տիւնաթն շնմիլէր իզթիգալարը
հազգընտա տահիհէն վազու Ֆիլէնէթ
ի պուլունուղունա պիւր տէլիլ գալի
տաւերտա սէգա տըր, Բօմա իլէ օլան պաղ
լարընը գըմադ, իթալունա տաթիան
պիւր էլ ուզըթմադ, Բարապարն հիւք
նիլ իլա շէճընտան գուլթուլմադ, իշ
թէ էէնիտէն տիւնաւա կէլմէք իւզէ
օլան Սրանեսանը պիլիլնձի իզթիգալ
պու տուր, Սրանես քնտի աթիլիզ հիւ
քիւմաթլարընը զէպի հալաքնաթըն
տան, դատաթլըզ մէ խաննիլլարըն
տան, վէ ըէզալէթ ու ըլալլալընարըն
տան վազաւ չօդ սըղընը շէքմիշ տիւ
լաթիլ, չօդ վազըթ տնէրին տէլիլ օլ
մուշ օլան մէզքիւր հիւքիւմաւաւ
ճահիլ վէ միլ թէասաթ պիւր լուհպան
կիւրուհունուն եարաթմը օլմադսըղըն
պիւր շէպ եարաթմազար խաի նասըլ ըլ
պալունան ազտուէ խի զէօթիւ Յրանաթ
տա իճրա օլուու, նասըլ ըլ Պէճիլաւա
վէ իթալետաւ իճրա օլմուշ տուր, վէ
նասըլ ըլ ազ վազըթ տան տաթի լիլալ

Հաքիմ հուզուրուեստ, վէ ալօգաթլար պու-
լունարազ պազըլըր իսէտէ, հաքիմ թարա-
ֆըրուսն պիր թարաֆկիլըրք վէ հազգազը-
լըք վուզուս պուլումաըն իչին, հէալիտէնէ
րաթթ կէլա, իզմիկա իթմիկի գաստա-
տալար տապէթ իոիլըր, վէ անէրէն էք-
սէրիէթի պրասլըյա պիր տապման հիւք-
սուլուսըր, վէ իթիէ մըրդուսան տապէթ ի-
թիլէն հէալիսէ փիւրի իսմի իթիլըր :

(1) Եվորթանը չօգ եկրելինտէ վէ Աւե
րիգատա, չէրաթի քէտէն հաքիւնէրին ազ
օլունմամսը միլլէթճէ պիրինճի մէպտէ վ
հուգուգ արդասընա կէ չմիւ տիր . վէ պո
տաթի պիր հաքիւ, եարն ազլ օլուրու
հալիմի վարելիթիլի լմէն մին լուէլիմ տէյն
րէճ մէմուրիլէթիլտն սուի իսթիլաւ իթթ
մէթին տէլի տիր . լաքլին պիր ճիւնհասըթէ
պէլիէւն իթտիքտէ վէ եաթստ իսթիֆասը
նը վէրտիքտէ եկրին պաչգասը նասպ
լունուր .

[illegible]

Լաբրին պրկան Մեծմուսանը , Հիմա-
լայնա տաղը գատար պեղյաք պրկ շեյե
Թեշալի իթմիշ օլտուդու, ֆապաթ քեշ
աի իգարըրնձա ~~պեղյաք~~ Բաբա Տ/ւ
քրկմէ ինին տէվլիյմէմսնէ խաճիշ-
քէր վէ անըն ճամիլէրինտէ պուլունա՝
քրկաւա գաճարը զոգէ թալարտուն Ֆրանս
նամ զոգէթա , պու կօսթէրիշլիքինեւ
Թիճէսնտէն Սթաննա իշին չօգ Թեճիւ-
քէլէր կէօրիւպ , եագըր ըզսըղ առո
իթմիշ վէ նէ՝ իլաղմ պու նիսալար ,
Սթաննօ մէսէլսնէ Բօմա մէսէլսնի
գարըշարմանըն տէպէպի նէ՝ տիր , մէկեր
Սթաննօ մէսէլսնիլն քէնաիլիկնտէն
աղ կիւճիւքըրի վարտ , Բօմա մէսէլ-
սնի պսնիւք ~~պսնիւք~~
Թիլալ էլ պուլունաու դունու մէյտան
լաղարմադ տէյի՛լ մի տիր , կիպի պրկ թա-
գըմ մէգալթիտա պուլունմաշ տուր ,
Պունա դարըլըզ , ~~Էսթէնտան~~ Պէշ-
Մաննօ մէ կիպի գարընձանըն թաղար-
պը չօրօք սիւհալէրիլն , Բարանըն հիշ
պրկ ճէհէթի Հիմալայնա տաղըն պէն
գեր եերի օլմարդտան պաշա , տէվ-
րիլմէք իշին պիր ու ֆազ լիւգկեարա պէք-
իմէքտէ օլան հիւքիւմէթինէ , վէ պա-
խուտուս Բարանըն րէմի սըջաթիճըրա ,
լարազ թասահուպունա չօղան վէ ճէ-
գատար ~~պեղյաք~~ օլտուդունան թաղար-
զը սերէն սիրէքէրի իլէ անըն չիւրիւք
քիւրսիլնէ տէսիճ էք վուրմադ արդու
սիւնէ պուլունան Մեծմուսանըրըրա
խօշ կոտնիւնէկէճէք շու աթխաքի ճէ-
վապր գրիմիշ տիր :

«Պիլ» տախի սիւալ իտէպիլերիդ քիւ ու
մուծի իլիթիլայուն պուհաա նէ՝ իշն վար
վէ Սթաննատան զնատն պէլլըն հիշ պիլն
նէրտն հազգլը սալլամանաճազ օսա
պէոյլէ պիլ հարէքէվտէ նա՝ըլ խարիլ
տէն պիլ ու մուսմի իլիթիլայ վէ վէօրիւ
լէպիլը՝ մէկէրշ Սթաննանըն չէքիլքէ
րի մէշազգալթ, բուշ պանլլարտան վէ Բոմա
հիւքիւմէվի երւզիւնտէն տէյիլ մի տիլ
մէկէրշն լահիպ Բարէթ, մայրապիւ
Բաթրօքլնիօ վէ սալիլլէրնիին մարիՖէթ
իլէ, Բոմանըն տալլիթ Թահրիքէրի սէպէ
տէյիլ մի տիլլարն քի, հէր պիլ չէտէ
զիւնտէ տիւշէն գրալլպլը, պիւս պիւ
թիւն էօրֆի վէ աքաի ամլէ Թարիքէրի
նէ սօգտուլար, վէ նէթիլը քի Բիլիս
Ճանլըա վէ Թէնլէրէ սահիպ օլտու
Բոմա հիւքիւմէվի, քեաՖիքիլը րէգա
լէթ վէ հէր նէվն աստպիլիլլէրի ալ
ու մարիՖիլլէրի րէրտէսի իլէ էօրթտիլ
Սթաննատան սալլ դոտտալը գաւիշա
դապլլլատան զիաա Բոմա քիլիս սիլ
վէ պու պէօյլէ օրտուս հայտն, Սթա
նա, Բոմանըն զափաթլլը էօր օլտան, էօր

Յեղեթե՛ն Բժամ պաղորմադարըն, ստտե՛ն
Պաղորմադ Եօղ զառն պաղորսրն օլոտք չե՛ն
մի տիր, լաքլն սերպեւթ Բժամ տիմէք,
Սթանեսանըն վէ պիւթիւն տիւնեսանըն էն
զիւնտտ աղլըր վէ էն զիւնտտ Թահաճ
միւլ օլունմաղ ստերթտտ պիր Թագնիւ
գաթտտն, իւնի տիւշունմէք վէ զամր
Թեստտիսիւնէն էգատ օլմաք տիմէք օլ
տուղու հալտէ, Սթանես Բժամնըն սեր
պեւթ օլմասըրը խթէմէ՞զ մի Պռնու
սէօլէմէսիւն գապահաթ տտո իթմէք,
Սթանեսանըն պիրինձի Նարօլէօնուս եիւ
զիւնտէն պուշնձա մերէնձամադ չէքմիւ
իթէն, 1814տէ միւսթիլէ՛ն ս պիւլիւք
տէսթօթն տիւշտիլիւ հէնիւնտտտ
Եւշալմ Յեղեթե՛ն Պռնու պաղորմանա հազ
գը Եօղ իտի տիւթք տիր, զիրա օլ վազըթ
Պրանեսանըն սերպեւթ իյէթի, Սթանեսիւ
չին հաւաթի պիր մէնճաաթ օլտուղու
կիլիլ, պու կիւն տաթի Բժամնըն սեր
պեւթ իյէթի, այնի տրէ՛ն աշէքտար վէ
օլ գատար պէ՛նաւ հէմիլիթի վար տրաւ

[illegible]

Սրանհետո սեյպէսթիյէթ թէսալ-
վուրունա դարչը օլան թաղեիգաթա ճիգ-
վիթիերն տայիմա վէ չօգ զեատէ եսպ-
աթմ իթմէլէրի, իճրա իթտիքլէրի Ֆիթ-
նէքտարըգարը սէպէպինտէն հազգա-
լընտա տալիթ իթմիշ օլտա: Գարը պոռպո-
ռա տապիթ, է հայկոնի գամիրիէ թա-
գանաճադ, վէ էհիլ ըսպ վէ քեսմիլ իկին
թադպիէ իյիէնճէհի թէսպիրէր իէ
եղըմը օլտա: Գարը վաֆիր սէյպէթտէն
հաթը օլան գըրգանճըլար, պոռ խոռ-
տուլէթի էլվէրէճէք գատար իյոճ էի-
տիլէր, Դոռնու տախ իւսվ իտիքլէ-
քի, Մատրոնի ճիւնիւստ, քեսգֆէ-
յի ըս հաթի ճէմիյէթլէրն սէրպսթի-
լէթէ մուխալիթ օլտա: Դոռնու պիտիկին-
տէն, նաթը քի մալիւմ տիւր, 1835 սէնէ-
սինտէն սօնլա իհտաա օլտանալարըն իթի-
եազաթը ըսղվընը, վէ սայիր բուհպան
թարիգաթը ազալար իչին բուհպանըգ
էէմիրինտին ազաա օլմա: Գ հուգուգոռնու,
մուվադգաթ իհլըքալիթտէն թալէպ իյ-
լէմիշ տիր, Գրպան իզպպէլաննի բուհ-
պան միւշպիրէրն էքտիքլէրին իյու կիւն
պիլմէքտէ տիրէր: Պուրպոն սիտիլսինի
պուռ տէրէճէլէրէ կէթիլմէք իչին օլ գա-
տար չալըմըլար տըր քի, անըն տէվիլ-
մէս իէլ քէնտիլէր տախի նապէտիտ օլ-
մուշար, վէ սօն թարիխէ գատար Սրան-
եատան Ֆիրար իտէրէք Բօրթուգալա սը-
ղըմընը օլան ետնըրգ ճըզվիթ թարիքին
տէն բուհպանլարըն սայրը պէշ էիւզե-
թէճալուգ իթմիշ տիր:

Մասնատա զուհուրս կէլեն մեզ քիւր
հալելի, կէլեք մատոի վէ կէլեք մանեկ
սուրբ թաւ Բամբա բէք Ֆէնա տեք ձե
ք տալ զէրմիշ արեւելի վէ Գուրնալ ալ Պը-
րիւստը Նամ բարաա դաշեթասընըն Բամ-
մախալիւի աղաշարազ պու հալի պենան

49